

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

ESPERANTLO Á N' ELL

Son ja las deu, y no vé,
el grandíssim papamoscas...

Seria bo que ab tants llums
ara 'm quedés á la^s foscas.

CRÓNICA

Estaria escrit que 'l mes de setembre havia de ser fatal à n' en Martínez Campos.

El dia 24 de setembre de 1893 va ser objecte del atentat d' en Pallás; el 23 de setembre de 1900, la Mort, la Intrusa va anarlo à trobar à Zarauz, y en un moment va posar fi à la séva historia.

Set anys menos un dia van tan sols de un fet al altre, y tots dos fets apareixen ocorreguts dintre del mateix mes. ¡Y quin mes! El de setembre. Si fossem aficionats al art dels horòscops, fariam notar que 'l signe del Zodiach que correspon al setembre es la Lliura, representat per unas balansas.

Mes deixemnos de cábalas y falornias y diguém alguna cosa del home que se 'n ha anat, y que tanta influencia ha exercit en la sort de la nació espanyola en aquest últim quart de sigle.

**

La part més profitosa de la séva carrera militar va ferla à Catalunya, per allà als anys 72 y 73, en plena carlinada. Aquí millor qu' en altres punts va veure brillar la séva estrella, quan al davant de una forta columna perseguia à las faccions de las provincias de Girona y Barcelona comandadas per en Savalls.

La veritat es que al rebátres'hi no veyà 'l perill... algú suposa que apart del séu valor, qu' era probat, li ajudava molt à no véure'l la séva miopia. En Martínez Campos era molt curt de vista, lo qual no obstava perque en un moment donat sapigués posar tota la carn à la graella. Bé ho recordarán els que formavan part dels batallóns de Cuba y de la Habana qu' encare viscan, als quals ell els deya *negritos*.

—¡Arriba, *negritos!*—cridava, en el moment de donar l' última empenta, ab lo front tot arrugat y frunzidas las cellas, llansantse al davant d' ells, per entre mitj de las balas.

Y 'ls *negritos* seguian, electrisats pel séu exemple.

Els soldats l' idolatravan, no ja sols per la séva valentia, sino per las sévas costums francas... diguemne democráticas. Solia alternar ab ells, à la pata la llana, y tenia sempre bonas sortidas que feyan riure. Bevia ayguardent com qualsevol *caloyo*, y 'l tabaco que més li agradava era 'l d' estanch y ben fort.

Aixís, batentse sovint y familiarisantse ab las tropas, va anar adquirint la popularitat que tenia à Catalunya en plena República; aixís va conquistar els entorxats de mariscal de camp, ajudantlo molt pera que 'ls hi concedissen, els Comitès republicáns ab las sévas gestions y encomis al govern de Madrid.

¡Y cóm se devia riure de aquells beneys que tant de bona fé l' havian fet creixer, dos anys després, al anarse'n à Sagunto à proclamar la monarquia de D. Alfonso XII.

**

En Martínez Campos en aquella época compartia la séva popularitat ab l' intrèpit Cabrinety, puig eran els dos únics *jefes* de columna que treballavan de ferm, seguint als carlistas.

No sé pas si 's podian veure gayre l' un al altre, per alló que diuen: «dos galls en un galliner no hi están bé.» La veritat es qu' en Cabrinety, valent fins à la temeritat, incansable

fins à un grau inverossímil, y lleal en tota l' extensió de la paraula, devia fer molta sombra al futur héroe del garrofer de Sagunto.

Un dia, després de no sé quants de marxas fatigosas y de continuas escaramussas—perque en Cabrinety era de aquells que, quan trobava al enemich, no 'l deixava de petje, mentres ell y las forsas que manava poguessen tenirse drets—un dia—conforme deya—va acorrallar fins à Ribas à n' en Savalls ab la major part de las faccions de Catalunya, en tal situació, que tant els perseguits com sos perseguidors estavan morts de cansanci.

En Martínez Campos, que operava per aquells encontorns ab tropas de refresch, no tenia més que estendre la grapa per apoderarse de la llebra, y no obstant, sense que ningú compregués per qué, va tocar marxa, y en lloch de anarse'n à Ribas, no va parar fins à Ripoll, perdentse una magnífica ocasió de donar un cop mortal à las faccions de Catalunya. ¿Es que no volgué compartir la gloria de aquella hassanya ab el séu rival? ¿O es que ja llavoras, comensava à ballarli pel cap la Saguntada?

¡Qui sab, Mare de Deu!... El fet es que la guerra continuá, per haverhi qui li convenia entretenirla. Y mentres el lleal Cabrinety, esclau de sos devers militars, moria com un brau, en l' emboscada d' Alps, en Martínez Campos ja comensava à fer escarafalls, y deya (1) que ab las tropas, tal com estavan de indisciplinadas, no s' anava en lloch.

Necessitava, per lo vist, un cambi polítich que, restablint la disciplina, li permetés anar... al Hostal de la Corda, à cassar à n' en Savalls ab perdigóns de plata.

**

De alguns ricatxos de Barcelona va rebre l' impuls pera realisar la aventura saguntina. Girat d' espatllas als republicáns que tant l' havian ajudat à ascendir, se deixava amoixar per la gent de diners, que li tiravan el pel avall y l' estufavan ab els séus elogis. ¡Qui sab si ja llavoras preveyan l' alsa bursátil que de moment havia de produhir la restauració del trono! Perque de previsors y espavilats ho han sigut sempre 'ls negociants barcelonins.

El fet es que la restauració va realisar-se, y de negocis à la bolsa van fèrse'n en gran. Ab la restauració, va venir algú temps després la pacificació del país, conseguida, més que ab plom, ab or. En Savalls va passar la frontera ab una bona pacotilla que li va permetre digerir tranquilament els crims horrendos que havia comés: en Miret, al qual sempre havia admirat en Martínez Campos, va entrar à las filas del exercit ab un grau elevat. Molts dels que havian arriscat cent cops la vida seguintlo, no van lograr després de la guerra, ni la meytat de tals ventatjas.

Pero s' ha de dir qu' en la romana del general pacificador, com en la del diable, hi entravan tots: carlins y liberals. De la mateixa manera que à alguns cabecillas de la boyna, procurava comprar als republicáns qu' en la guerra s' havian distingit: alguns hi van caure; altres van rebutjar plens de dignitat aquelles ventatjas. Aixís va ferho l' intrèpit Joan Deu, defensor de Olot, y per cert que 'l general va enfadarse de

(1) A la Capitanía general, després de l' acció de Prat de Lluusanés, vaig sentirli à dir, trobantnos en presencia del general Patiño.

debó al sentirli dir que las sévas conviccions republicanas no li permetian acceptar el grau de coronel ab que 's proposava favorirlo.

**

No precisa fer comentaris, y menos en LA ESQUELLA, respecte 'ls funestos resultats que á la patria ha produhit aquest sistema de corrupció.

Prefereixo recordar al general satisfet de la seva missió providencial, ó que tal ell la creya á lo menos, vegetant á llargas temporadas en la Capitanía general de Catalunya. Sigué sempre l'home de las costums senzillas y dels gustos vulgars, aficionat á la copeta d'ayguardent y als puros d'estanch quan més forts millor. Vestit de paisá, sortia á passeig tot sol, y no passava per la Rambla, cap al tart al retirar-se, que no entrés á la llibreria d'en López.

¿Volen saber que comprava? Casi sempre lo mateix: ó bé una novela d'en Montepin ó bé un libre de Paul de Kock, lo qual dona á compendre qu'eran aquests els seus autors predilectes, l'un pel terme melodramátich, l'altre pel cómic.

No haviam fet poca broma ab en López.

—¿Sabs per qué vé sempre á la teva llibreria? —li deya.—Per veure si t'enterneixes ab la séva preferencia, y deixas de ser republicá. Capás seria de ferte nombrar *librero de la Real Casa*.

En López atribuhia las sevas visitas á simpatia fisica, perque, conforme observava y era cert:—De fesomia, cada dia 'ns semblém més.

**

L'última vegada que 'l vaig veure sigué 'l 24 de setembre del 93, quan la bomba d'en Pallás. Anava Rambla avall en un carruatje, camí de la Capitanía general, y eran molts els que al veure'l passar deyan:

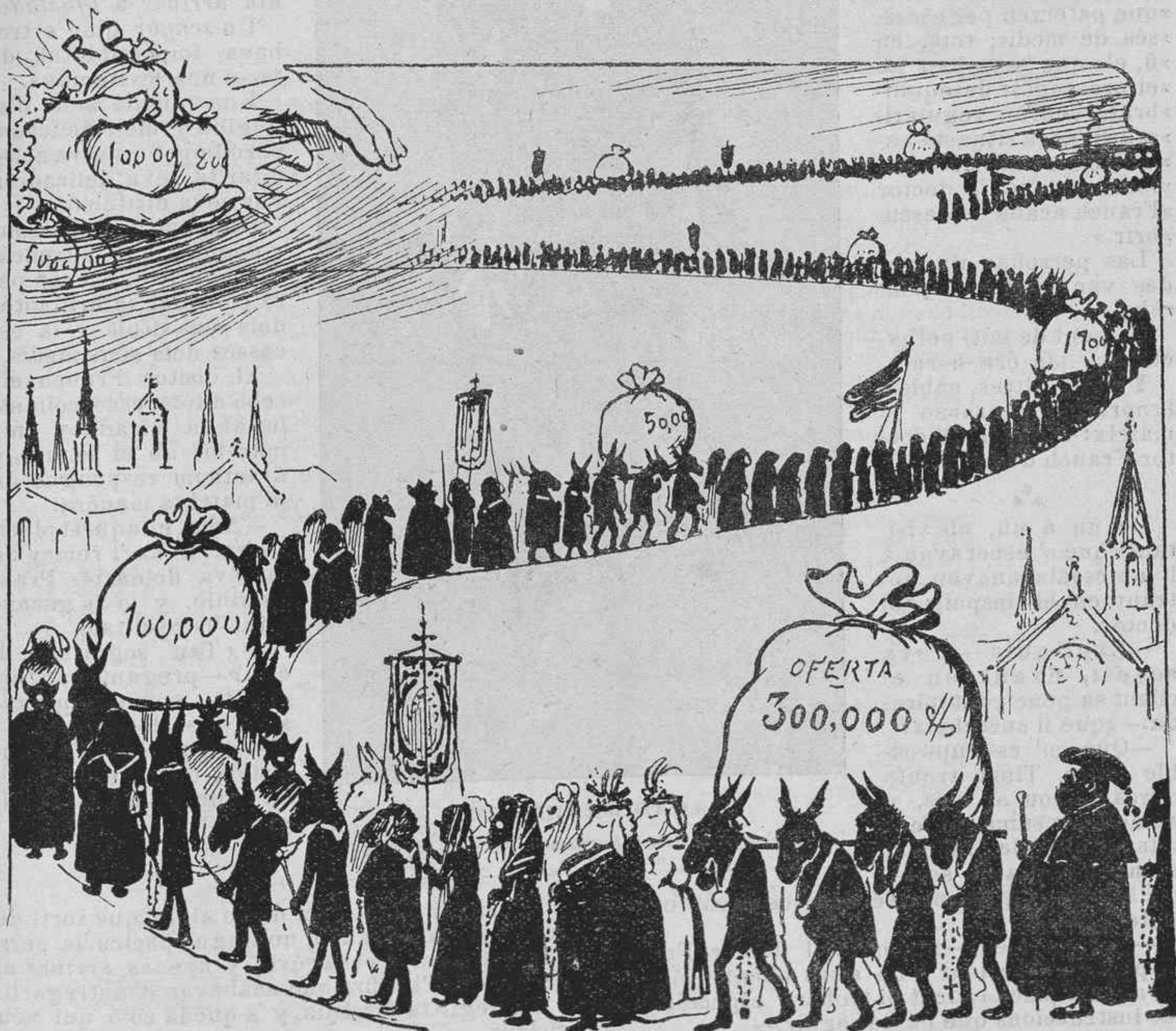
—¡Aquest home s'ha espantat!

No sé si li hauria valgut més morir aquell dia, victima del odi de un sectari, que viure aquests últims set anys que res han afegit á la séva gloria.

Per més que á Peralejo y Coliseo 's va batre com un valent, recordantse de l'època en que posant tota la carn á la graella, cridava:—¡Arriba, negritos! va tornar de Cuba completament fracassat segons sa propia confessió.

Y no es el millor consol per un héroe veure l'estat present de la nació espanyola, dessau-

EL QUID DE LAS PELEGRINACIONES

Ve'ls aquí 'l tot de la broma:
portar dineróns á Roma.

grada, empobrida, mutilada y sense rumbo, als 25 anys de realisada per ell la restauració del trono dels Borbons.

P. DEL O.

EL PROBLEMA DE LA EXISTENCIA

Un dia, á las primeras horas de la tarde, la ciutat se veje materialment inundada d' exemplars d' un prospecte, en el qual, ab la major senzillés, s' anunciava 'l descobriment d' una fórmula que fins llavors havia sigut la desesperació dels sabis y l' anhel de totas las classes socials.

«El problema de la existencia», deya 'l prospecte.

«El doctor Franch té »'l gust d' anunciar al »públic que aquesta »interessant qüestió ha »quedat resolta.

»Tots els que viuen »en apreturas; tots els »que pateixen per escassés de medis; tots, en »fi, els que 's troban ab »el pressupost desequilibrat, veurán regularisada la seva situació valentse de la hermosa fórmula que 'l doctor Franch acaba de descobrir.»

Las personas ilustradas van cridar:— ¡Eureka!

La gent de mitj pelexclamá:— ¡Ja era hora!

Y uns y altres, sabis é ignorants, pensaren lo mateix:— ¡A casa 'l doctor Franch desseguida!

*
**

De un á un, els visitants que s' esperavan á l' antessala anavan entrant en el despaig del doctor.

— Expliquis — deya aquest, fixant en el client sa penetrant mirada:— ¿qué li succeheix?

— Que m' es impossible viure. Tinch trenta duros de sou al mes, y ab aquesta suma, ni fent tots els miracles del mon hi ha manera de sostenir la casa y presentarse decorosament en societat.

— Perfectament— responia 'l doctor Franch disposantse á cridar á un altre client:— tingui: en aquest plech tancat hi trobará especificadas las instruccions que ha de seguir.—

Y li entregava un sobre, que semblava contenir una fulla impresa.

Entrava un altre visitant.

— ¿Qué li passa á vosté?— preguntava 'l doctor.

— Lo que avuy dia crech que passa á molta gent. Percibeixo una cessantia, un retiro tan escás, que un cop vestit y arreglat apenas puch parar taula.

— Molt bé. Aquí té un plech que li indicarà 'l modo de sortir d' apuros.—

Un altre client:

— ¿Y vosté? ¿De qué 's queixa?

— De que ab la limitada renda que 'm donan las meas insignificants propietats, paso, com qui diu, la vida cantant els goigs de Sant Prim.

— No s' espanti. Tingui, dintre d' aquest sobre hi ha la recepta que 'l posará perfectament á to.—

Y com aquest, se 'n hi presentaren á mils.

Un menestral acomodado, que s' asfixiava en el séu acomodo.

Un artista que no podia arribar á Igualada.

Un senyor que 's trobava impossibilitat de ferse una levita nova.

Una familia molt distingida y molt delicada, pero impotent pera acreditar la seva delicadesa y la seva distinció.

Una multitud de dons y donyas, que 's trencavan inútilment el cap pera conciliar la brillantés dels seus tituls y la escassés dels seus medis.

El doctor Franch els rebé á tots, escorcollantlos ab la mirada y animantlos ab el somris, y á tothom respongué de la mateixa manera:

— Aquí, en aquest plech tancat, hi ha 'l remey de la seva dolencia. Practiquinlo, y jo 'ls garanteixo 'ls resultats.

— ¿Tan segur es l' éxit?— preguntavan els clients, entre esperansats y recelosos.

— Seguríssim. Tot consisteix en la escrupulosa aplicació de la medicina.

*
**

ARTISTAS CÉLEBRES

SARAH BERNHARDT

en el paper de Duch de Reichstadt de l' obra L' Aiglon.

El primer malalt, per dirho aixís, que sortí de casa 'l doctor Franch, no tingué paciència pera esperar á ser á casa seva, y apenas arribat al carrer obri 'l sobre que acabavan d' entregarli. Va llegir la fórmula, y 's quedá com qui véu visions.

— Potser aixó no més m' ho haurá dit á mi. Veyám, esperém al altre.—

Baixá 'l segón client, y 'l primer compará ab la d' ell la seva recepta.

—¡Igual, exactament igual!—exclamaren els dos, examinant l' imprés que contenia el plech.

Y 'l tercer, y 'l quart, y 'l quint y tots digueren lo mateix... La recepta del doctor Franch no era un remey de caràcter individual, sino un específich destinat á tot' una rassa.

La fórmula deya aixís:

«La escassés se cura fugint del despilfarro.

»Las superfluitats impossibilitan l' adquisició de las cosas necessarias.

»Si 's té sis no s' ha d' aparentar que 's té deu: el que 'n cobra deu no 'n pot gastar vint.

»Els apuros son ab més freqüencia fills de la vanitat que de la escassés d' ingressos.

»Gasta per lo que tinguis y tindrás lo que necessitas.

»Reduheix el barret y podrás aumentar el pa.

»Escursa la levita y aixampla l' olla.

»Confórmate ab lo qu' ets, viu ab senzillés y modestia y 't trobarás al punt nivellat el presupost.»

A. MARCH.

XAFARDERÍAS

¡Prou d' aquest coló!

—La simpática Pepeta, que ab tothom feya brometa, ja fa un quant temps, la pobreta, que gasta certa grogó.

Y segóns va dir sa tia, pateix una malaltía que li pot curá en Badía, qu' es el xicot en qüestió...

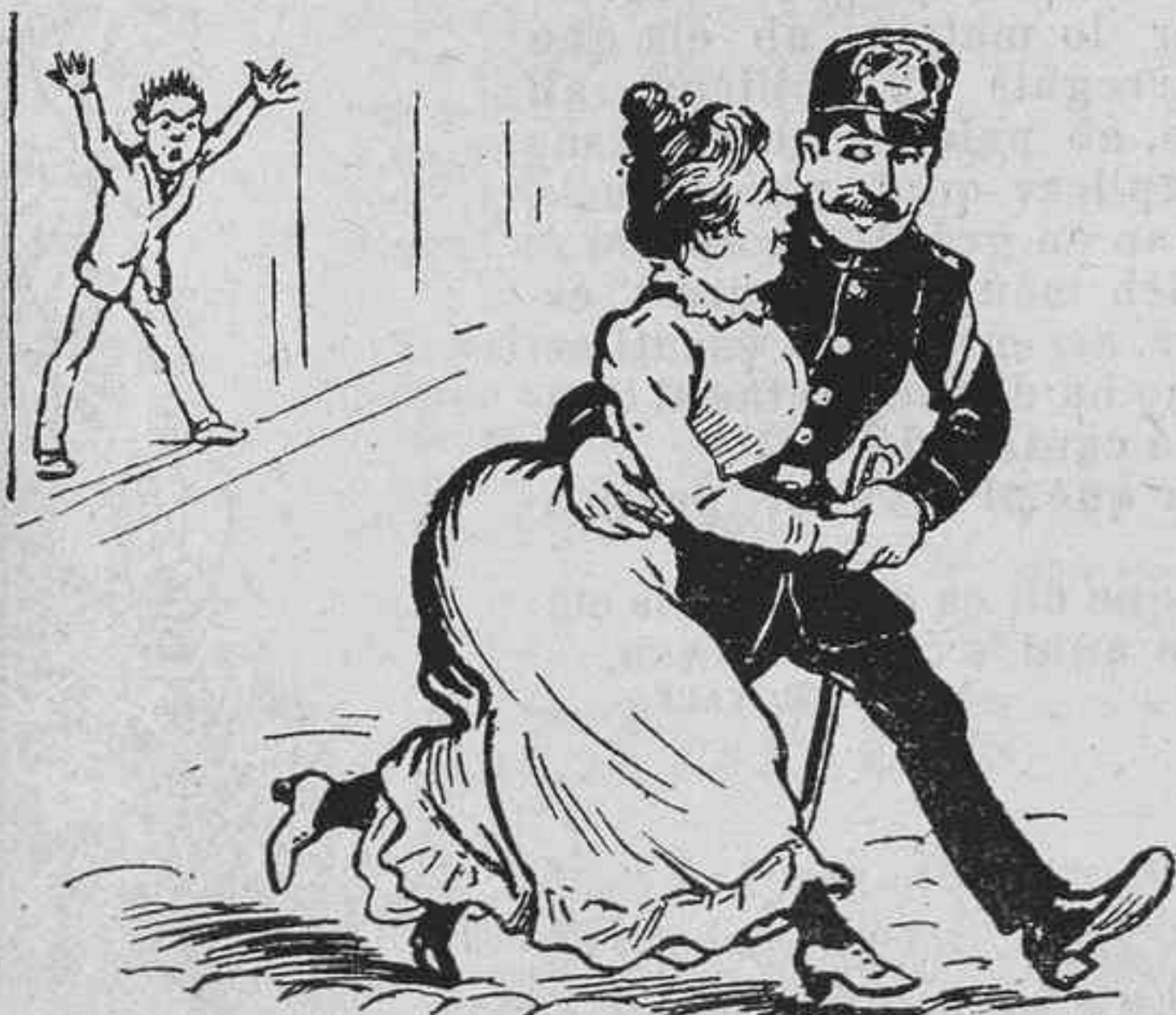
—Bueno, prou d' aquest coló.

—En Ramón, gran calavera, camina d' una manera que marca... certa coixera y s' apoya en un bastó.

Ell prou diu qu' es un unyero, mes jo, que 'l crech embustero, puig conech al curandero que l' hi ha fet l' operació...

—Bueno, prou d' aquest coló.

GACETILLA ILUSTRADA

«En el Juzgado del Parque obra una denuncia hecha por un industrial, cuya mujer se ha fugado con el cabo de municipales del distrito donde vivía.»

EL RANXO DE LA PRESÓ

—¿Qu' es aixó que 'ns donan avuy?
—¡Sopa de congre... de claveguera!

—Era burgés, molt pastera, sense such á la mollera, mes, llepant... á en Pau y á en Pere va sé elegit regidó.

Y ara 's dona molt de llustre al davant de qui 'l flustra, y sab més qu' en Zarathustra no coneixent ni la O...

—Bueno, prou d' aquest coló.

—Era en Pau un trinxeraire que 's va casar no fa gaire ab la filla d' un drapaire| que tirava 'l carretó.

Y ara de tothom destaca y 's veu rich y res li raca perque té la dona maca qu' es amiga d' un senyó...

—Bueno, prou d' aquest coló.

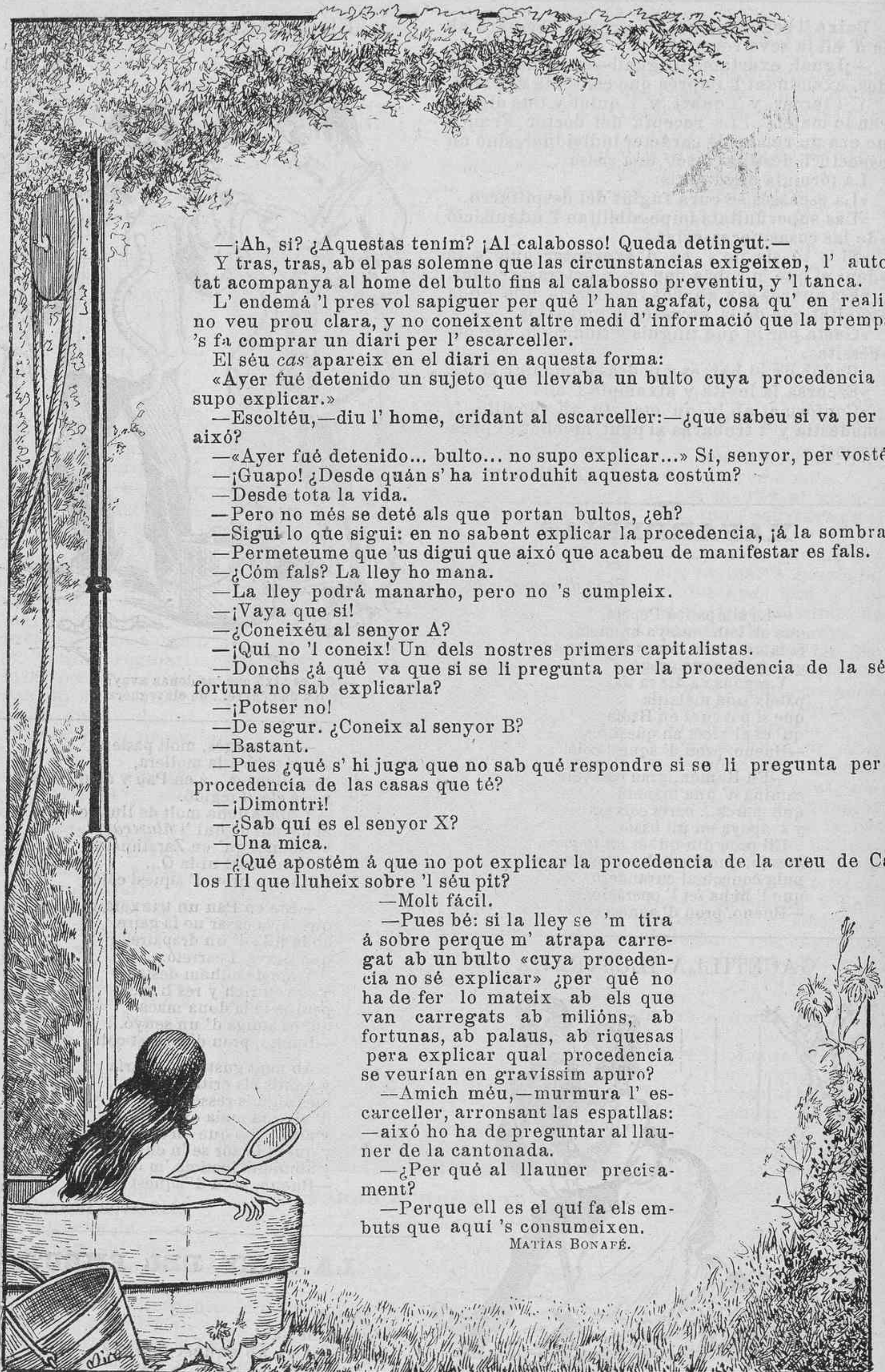
Ab molt gust continuaria y á mils els criticaria, mes algú 's ressentiria d' alguna mala expresió, y així evito que 'm castigui y que 'l lector se 'n enrigui y ab molta justicia 'm digui:

—Bueno, prou d' aquest coló.

SALVADOR BONAVÍA.

LA LLEY DEL EMBUT

—¡Alto!
—¿Qué hi ha?
—¿Ahónt va ab aquest farsell?
—Allà hont me dona la gana.
—¿D' ahónt l' ha tret?
—¿A vosté qué li importa?

- ¡Ah, sí? ¿Aquestas tenim? ¡Al calabosso! Queda detingut.—
 Y tras, tras, ab el pas solemne que las circunstancias exigeixen, l' autoritat acompanya al home del bulto fins al calabosso preventiu, y 'l tanca.
 L' endemà 'l pres vol sapiguer per qué l' han agafat, cosa qu' en realitat no veu prou clara, y no coneixent altre medi d' informació que la premsa, 's fa comprar un diari per l' escarceller.
 El séu cas apareix en el diari en aquesta forma:
 «Ayer fué detenido un sujeto que llevaba un bulto cuya procedencia no supo explicar.»
 —Escoltéu,—diu l' home, cridant al escarceller:—¿que sabeu si va per mi aixó?
 —«Ayer fué detenido... bulto... no supo explicar...» Sí, senyor, per vosté.
 —¡Guapo! ¿Desde cuánt s' ha introduhit aquesta costúm?
 —Desde tota la vida.
 —Pero no més se deté als que portan bultos, ¿eh?
 —Sigui lo que sigui: en no sabent explicar la procedencia, ¡á la sombra!
 —Permeteume que 'us digui que aixó que acabeu de manifestar es fals.
 —¿Cóm fals? La lley ho mana.
 —La lley podrá manarho, pero no 's cumpleix.
 —¡Vaya que sí!
 —¿Coneixéu al senyor A?
 —¡Qui no 'l coneix! Un dels nostres primers capitalistas.
 —Donchs ¿á qué va que si se li pregunta per la procedencia de la séva fortuna no sab explicarla?
 —¡Potser no!
 —De segur. ¿Coneix al senyor B?
 —Bastant.
 —Pues ¿qué s' hi juga que no sab qué respondre si se li pregunta per la procedencia de las casas que té?
 —¡Dimontri!
 —¿Sab qui es el senyor X?
 —Una mica.
 —¿Qué apostém á que no pot explicar la procedencia de la creu de Carlos III que lluheix sobre 'l séu pit?
 —Molt fácil.
 —Pues bé: si la lley se 'm tira á sobre porque m' atrapa carregat ab un bulto «cuya procedencia no sé explicar» ¿per qué no ha de fer lo mateix ab els que van carregats ab milions, ab fortunas, ab palaus, ab riquesas pera explicar qual procedencia se veurían en gravissim apuro?
 —Amich méu,—murmura l' escarceller, arronsant las espatllas:—aixó ho ha de preguntar al llauner de la cantonada.
 —¿Per qué al llauner precisament?
 —Perque ell es el qui fa els embuts que aquí 's consumeixen.

MATIAS BONAFÉ.

El pou hont la Vritat está amagada.
 (No cal dir que aquest pou no es de Moncada.)

CARTA DESCLOSA

*Al xicot d' una vehina
que 'm fa bastant la... tonyina.*

Senyó Pere (ó senyó Enrich,
perque 'l nom no fa la cosa):
El que suscriu se proposa
donarli un consell d' amich
que... créguim, no fa may nosa.

Vosté podrà aconsellarme
(també es vritat) que no dech
en cosas sévas ficarme.
¡Si fa 'l favor d' escoltarme,
sabrà de qué me las hech!

Si vosté está enamorat
y á la xicota s' estima;
y ella á vosté ab voluntat
son amor no li escatima...
aixó, may m' ha preocupat.

Qu' en aquest temps de caló
surti á 'n á la galeria
á festejá, ab l' intenció
d' estar ben fresch... Si senyó,
li aprobo; també ho faria.

Pro pendria precaucions
d' ocultá aquellas escenas
d' abrassadas y petóns,
que vosté li fá á dotzenas
desde 'l cap fins als talóns...

Vosté dirá ab gran consol:
—Si faig mal, d' aquí no passa.—
No fa mal, pro fa un bunyol,
¡y 's presta á servir de guassa
al vehinat y aixó... á mi 'm dol!

—¡Soch honrat, ella es honesta!—
No 'n fem res, vosté ja sab
lo que 'l ditxo manifesta:
«Qui fa un cove...» lo que resta
val més que m' ho quedi al pap.

Vosté sols, per lo que veig,
als de dins no més vigila
que no 'l vejín y no fila
que 'ls de fora ab son festeig
¡no 'n fan poca de barrila!

Y jo per'xó l' adverteixo;
puig de casa, sens volgué,
veig tot lo que fa vosté,
¡y... creguim que 'm diverteixo,
encar' que no 'm toqui rel!

Si 'l molesta la suhó,
allaugerexis de roba
y festeji á n' el saló,
á la cuyna ó bé á l' arcoba...
¡pro á la galeria, no!

Y si 's creu que 'm fa parlá
la enveja, ha de sapiguerho:
fa quatre anys que 'm van casá;
tinch tres nenas y... va zero,
no sé aquest cop qué será.

Per lo tant, els méus bons fins
crech demostrar plenament:
¡Creguim, no alarmi als vehíns!
Festeji, pro fiquis dins...
ó sigui un xich més decent.

Si volent posarhi fi,
perque no hi hagi que dí
no troba manera, ¡matis!
ó tindrem com hasta aquí,
cinematógrafo gratis.

MIQUEL O.

LLIBRES

FULLES SEQUES. *Aplech de versos valencians composts*
per JOSEPH BODRÍA Y ROIG.—No son els versos lo que
més ens entusiasma, sobre tot quan no diuen res de
nou. La poesia es un art superior á la tasca de medir
sílabas y concordar rimas ó assonancias: precisa ans

que tot que 'l poeta senti fondo y tingui el dó de l' ex-
pressió adequada, fins á impresionar al lector de las
sévas inspiracions, ja ab lo pensament ja ab la forma.

Algunas de aquestas condicions posseheix el se-
nyor Bodría, poeta valenciá, que segueix l' actual mo-
viment literari, cantant en la llengua especial de la
séva terra. Algunas composicions de circumstancias y
altras destinadas á diverses societats corals valencia-
nas y que han sigut posadas en música, demostran
que quan menos sab versificar ab verdadera trassa:
las que clouhen el llibre, que venen á ser un manat

SOBRE LA INSPECCIÓ GOLFÍN

—Als concejals, naturalment que *traballant* tanto com
traballan, els han tenido que inspeccionar; pero á nosotros
¿per qué han d' inspeccionarnos, si no hacemos may res?

COSTUMS XINESCAS

Las noyas xinas, quan ellas cantan, fan com nosaltres, sos mals espantan.

de sempre vivas colocadas en la tomba de la que siguié la séva esposa, son, al nostre entendre, las més inspiradas, per ser, també, sens dupte, las més verament sentidas.

Lo Sr. Bodria es modest y ha adoptat per lema *Tota pedra fa paret*.

¡Qué moltas com sas fullas secas puga portarne als murs del temple de la poesia regional!

LECCIONES DE GINECOLOGÍA, dadas en el presente año por el Doctor D. SEBASTIÁN RECASENS GIBOL, en su clínica, y recopiladas por sus ayudantes D. Adolfo Pujol y Brull, médico del Hospital de Niños, y D. Luis Ruiz Vicent, licenciado en Medicina.—Declarantnos incompetents pera jutjar per nosaltres mateixos del mérit de una obra técnica, sabém per referencias autorisadas que son molt notables las lliçons de Ginecología del doctor Recasens, y dignas en un tot de la merescuda reputació professional de tan afortunat operador. Per altra part l' exposició de la materia está feta en un estil, quals mérits principals son la claretat y la precisió.

RATA SABIA.

TEATROS

ROMEA

En la funció inaugural de la temporada, que tingué efecte l' últim dissapte, se doná a coneixer un nou actor, el Sr. Saumell, que siguié molt ben rebut pel públich, á pesar de— emoció que 'l dominava.

Procuri madurar las sévas facultats per medi del estudi y no desconfihi dels resultats, que l' estudi es als actors, lo que l' aliment al home que desitja nudrirse.

Obra nova: *La Dideta*, del Sr. Got y Anguera.

Admetent com á realitat que un metje puga decretar la mort de un nen, en cas de que arribi á cambiar de dida, qu' es el nus de la present comedieta, s' ha de confessar que 'l Sr. Got y Anguera ha tret un gran partit del assumpto, tractantlo ab naturalitat y ab tochs de delicadesa qu' en alguns passatjes produheixen verdader entreteniment.

La figura del didot, anyoradis de la séva dona, després de un any de no possehir-la, está molt ben endevinada. Aquella naturalesa ru-

—A la salut de vosté...
Una tassetta de té.

da y sincera es molt simpática, acabant de arrodonirse en la escena que sosté ab la mare del nen, que moguda per la situació crítica en que 's troba si li abandonan la criatura, sab tocarli las fibras del cor, despertant en ell els recorts tendres y dolorosos del fill qu' ell també va perdre.

Aquest desenllás natural y sentit corona dignament la producció del Sr. Got y Anguera, digna per sa bona tendencia y per sos mérits literaris de figurar molt temps en el repertori.

L' obra ha tingut una execució bastant esmerada, distingintse 'l senyor Capdevila en el paper principal que es el marit de la dideta.

**

Una altra obra nova també: *La Neboda*, de D. Teodoro Baró.

Fa molt temps que desitjaria poder tributar aplausos y encomis á nostre ilustrat company en periodisme; pero casi desconfio de lograrho: ell no ho vol, de cap manera.

La Neboda es una producció que no aventatja de res á tantas altrás com ne porta donadas á la escena, sense altre propòsit que fer riure al públich (y aixó costa ben poch, perque al de *Romea* qualsevol cosa li excita las riattlas).

A trucs de despertar la hilaritat, el Sr. Baró no repara en combinar un argument manso y sense consistencia ni 'l més mínim interés, qual desenllás s' endavina desde la meytat del acte segon; en presentar una serie de personatjes desdibuixats y que no revelan la més mínima observació del natural, y en fer gala continuament de una falta de cultura literaria, que pugna ab la posició merescuda que ha sapigut guanyarse dintre del periodisme. No sembla sino que al escriure comedias s' olvidi de que 'l teatro es un art essencialment literari. Ell mateix sembla un altre home molt distint del que suscriu l' artiele de fondo que cada senmana li publica 'l *Brusi*.

Y es que, per lo que sembla, té del teatro un concepte completament erróneo. Desde que varen aplaudirli *Lo joch dels disbarats*, no sab despendres dels motllos mateixos en els que va buidarhi aqueixa obra. Y tot lo que 'ns ensenya en *La Neboda* son jochs disbaratats: els trabucaments de paraulas de aquell senyor al qual sempre li equivocan l' apellido, y aquellas ensumadas á un ram de flors sobre 'l qual s' hi ha buydat un caps de rapé y que fa estornudar á tothom que 'l flayra.

¡Si á lo menos aquestas gracias tinguessin la travessura y la finesa de ingeni de que fan gala certs autors francesos cultivadors del género!... Pero, ni 'ls mils. Al Sr. Baró li raja sempre 'l canti pel broch gros.

NOVEDATS

Il Trovatore, ab tot y ser un' ópera vella y rebregada, per molts que no l' havian sentida may, en rahó de la seva joventut, resultá casi nova, per desconéixer-la, ja que no pel seu carácter.

半

天定真

必

天定真

Fou cantada ab molt acert per las Sras. Gilboni y Ceresoli (Leonor y Gitana) y pels Srs. Longobardi y Aragó (Manrich y Comte de Luna). El *pinyol* de *Martre infelice* alborotá á una bona part de la concurrencia, aquella qu' en art dona sempre la rahó al que crida més.

*
**

De la interpretació que haja capigut á l' ópera *Sansone e Dalila*, de Saint-Saens no 'n podém parlar fins á la próxima senmana.

CATALUNYA

Vaja, que ja hi torném á ser: se 'ns han presentat casi tots els artistes de la temporada anterior, ab l' aditament d' en Bonifaci Pinedo, disposat ara com may á compartir ab en Gil las riallas del públich.

Obra nova: *Marta de los Angeles*: lletra de Arniches y Lucio; música d' en Chapí.

Es un quadro de costums rurals de la provincia de Santander, encare que de un argument desprovehit de novetat bastant garbós per lo que respecta al desarrollo y á la pintura dels personatjes.

La música d' en Chapí revela que 'l séu númen creador está adormit ó cansat: el compositor no fa mes que defensarse ab las sévas combinacions armónicas.

L' obra ha sigut presentada ab una decoració nova del Sr. Urgellés que produheix bon efecte. Respecte á la execució resultá esmerada, distingintse la senyoreta Taberner y la Sra. Sacanelles, no menos que 'ls Srs. Pinedo, Gil, Duval y Nadal.

El públich dispensá á la nova producció una acullida molt simpática.

GRANVÍA

També en aquest teatro s' ha senyalat la funció inaugural de la temporada ab l' estreno de una obra titulada: *Juan Martín el tamborilero*.

Es una obreta que no té molt such; pero passa bé, gracias als numerosos xistes qu' esmaltan el diálech. La música del mestre Jiménez es bastant fina, pero careix de arranch.

Se distingiren en l' execució 'ls Srs. Güell, León y Gil.

NOU RETIRO

S' ha acabat la temporada d' ópera y opereta, que tants bons ratos havia proporcionat als amichs de las funcions baratas y á la fresea.

LA DUSE

La famosa actriu vé á Barcelona, en qual teatro de

Novedats se proposa donar; á últims de octubre y principis de novembre, quatre funcions únicas.

Obras que posará en escena: *La signora delle Camelie* y *La moglie di Claudio*, de Dumas; *Nora*, de Ibsen, y *Gioconda*, de D'Anunzio.

Dats els grans recorts que aquesta gran celebritat de la escena ha deixat á Barcelona, res té d' extrany que siga esperada ab verdadera ansietat la séva próxima visita.

N. N. N.

REVISTA DE LAS FESTAS

VISTASSO GENERAL

Pot estar satisfeta Barcelona de las festas hermosas y esplendents que ha dedicat á sa patrona excelsa la verge rutilant de las Mercés.

La ciutat presentava un cop de vista encantador, conmovedor, inmens, y bullían per molls, carrers y plassas atapahits aixams de forasters, notantse la presencia de molts de Sans, alguns de Sant Andreu y extranjers de Monzon, de Rivadeo, de Torredongimeno y de Tuixent.

L' ayguardent, el vi dols y l' alegría inundava els carrers y, en fi, l' esplendidés de l' aytal festa pot col-legirse pels detalls següents:

ELS CARRERS GUARNITS

Tots estavan prou be; pero la palma, per vot de tots unánim la mereix, l' espléndida gran vía coneguda per l' Arch dels Tamborets.

De garlandas de flors y llums eléctrichs estava tapissat el paviment, y sas hermosas y brillants vehinas vestidas d' angelets, repartían carmetlos y aygua ab sucre als mils de concurrents, que com moguda é inmensa onada humana atravessava aquell hermós carrer.

JOCHS POPULARS

Entre 'ls jochs que mereixen consignarse

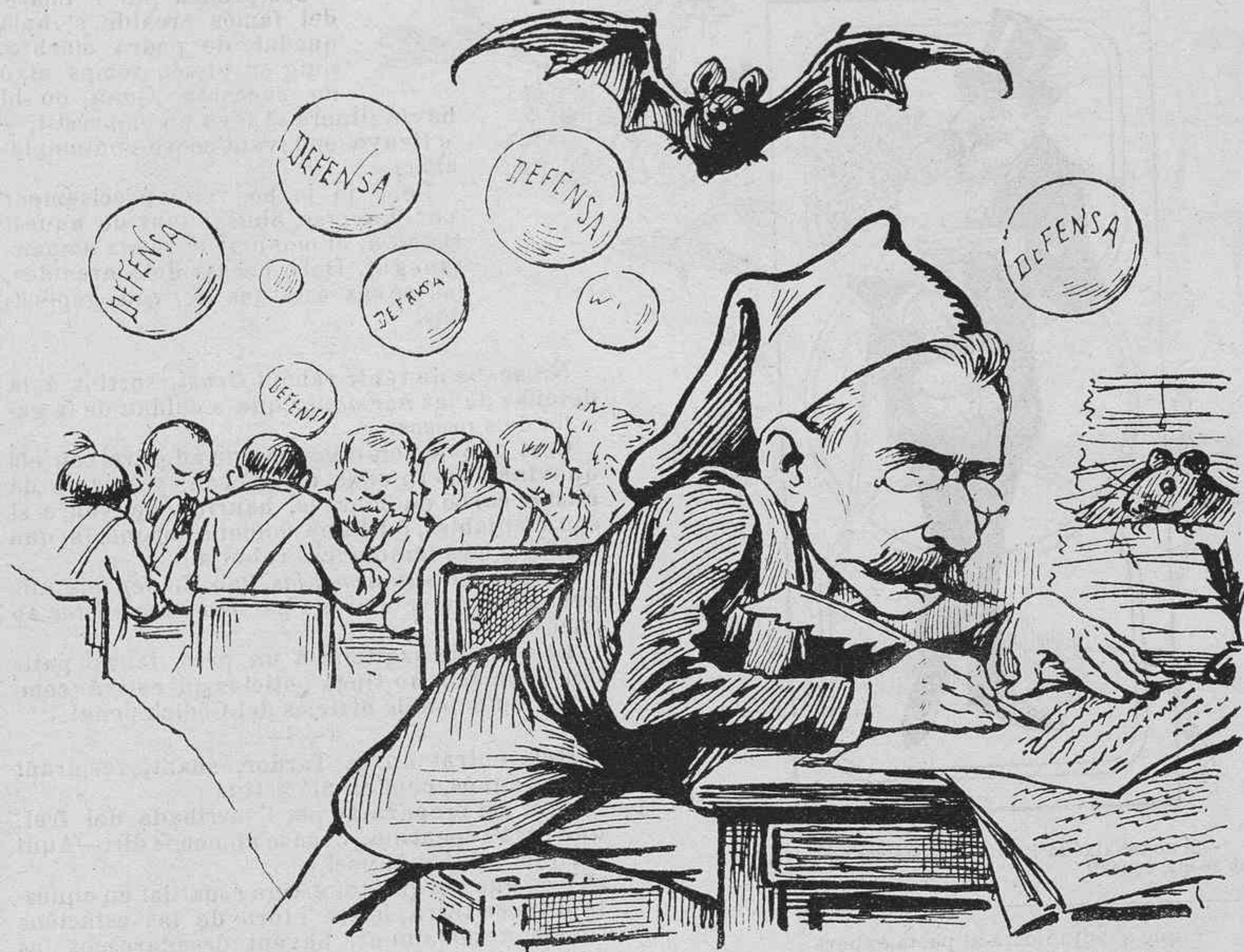
MIMOS INTERESSATS

—¡Ets el marit més simpátich qu' en el mon se pot trobar!

—¡Ja entench! ¿Vols dir que 'm prepari, que hi ha un compte per pagar?

ÚLTIMA HORA MUNICIPAL
ACABANT LA DEFENSA

«...Y en fi, sápigá, Senyor,
com á conclusió final,

que, *Pagés* y *Concejal*,
soch un ángel de candor.»

per sa grandiositat y esplendidés,
hi ha *el cubell de las pomas*
celebrat al carrer de *Civaders*.
El *noy xich de ca'n Trinca*
fou l' héroe de la festa, mereixent,
ademes de tres pomas camosinas,
la més hermosa pera del cubell.

Al carrer dels *Petóns* *trencaren l' olla*
guanyant el premi el jove *Matameus*;
las *carreras de sachs* de *Cren Cuberta*
donaren ocasió al *nen d' en Titot*
de lluhí sa destresa
pelantse els colzes y estripantse el gech;
y lo *sport* de bufá el gibrell de mangra
tingué sos *sportman* en molts carrers.

BALLS

Se feren molt llubits en punts diversos
mereixent ser citats expressament
el que 's feu ab piano de maneta
davant de casa en *Comas* l' adroguer;
el que van fé ab orquesta
els vehíns de las voltas d' en *Cirés*
y el que, ab acordeón y tres guitarras
pagadas per l' ilustre Ajuntament,
tingué lloch á la plassa de *Sant Jaume*
el dia vintitrés.

FUNCIONS D' IGLESIA

En la capella de *Marcús* va ferse

la millor professó dels nostres temps,
al *Pi* la professó va anar per dintre,
y al ofici y trisagi que van fer
á la gran catedral de *sant Girona*
va assistirhi de frach l' Ajuntament.
Va fe el sermó lo reverent *Golfinas*
y els regidors després
al altar de *sant Dimas* un rosari
varen resar ab molt reculliment.

ALTRES DETALLS

Montjuich va tirá vint canonadas,
van fe els *Xiquets de Valls* onze castells,
al carrer de *Bon Deu*, van tirar piulas
y al carrer de *Sant Lázaro* cohets;
van alsá un envelat á mitja *Boria*
y al carrer de *Gruñi* van dar concert
y trescents vintivuyt cinematógrafos
varen donar funcions per módich preu.

RESÚM

Será difícil veure á *Barcelona*
festas mellors de las qu' enguany s' han fet.
Felicitém al poble, á la milícia,
y á tot l' Ajuntament
pregantlos no desmayin en sa tasca
d' enlayrá á *Barcelona* fins al cel.

NOTA FINAL

Al carrer de las *Flors* va sobrá un premi

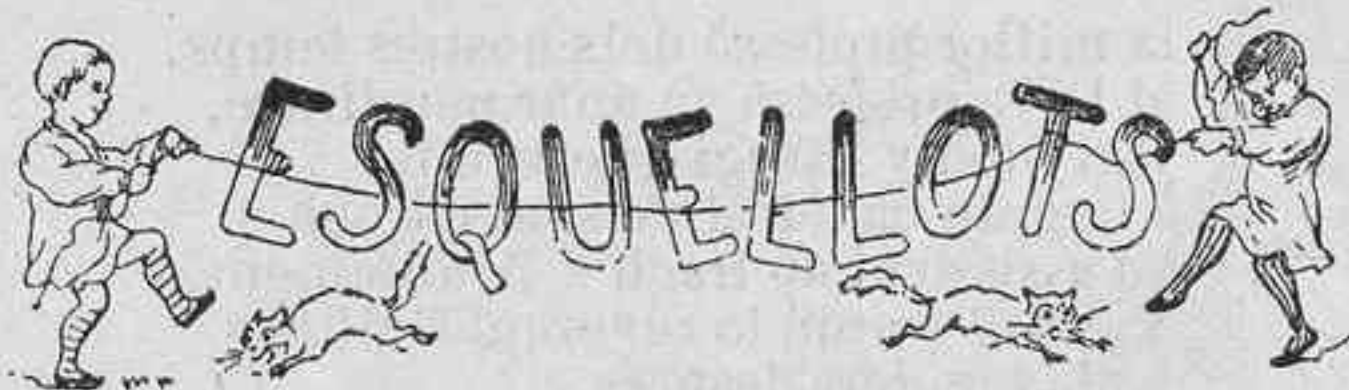
NIT DE DEBUT

—Si ab tot aixó la Purita no está contenta, ja no sé qué donarli.

que s' adjudicarà al poeta expert
que sápigatrobar de correguda,
y s' ho calli després,
trentados ripis fills de l' entussiasme
qu' entre aquests versos hi ha escampats ab zel.

JEPH DE JESPUS,

Encare hi ha hagut carrers que per la diada de la Mercé han fet festa trayent á llum alguns adornos, aixó sí, molt infantils.

Aquí está, per exemple, 'l Nou de la Rambla, ab una serie de sarrells de paper carmesi y groch, que semblava un túnel. ¡No se n' hi van gastar pocas ni gayres de cassoladas de pastetas!

Molts forasters que van venir á visitarnos se 'n varen tornar encantats de aquella hermosura. Y prou que ho deyan al marxar:—¡Vaja: per cosas de gust y poch gasto, á Barcelona!

Segóns tinch entés, un dels números més importants de las festas era la inauguració oficial del monument dedicat á n' en Rius y Taulet.

Pero no ha pogut tenir efecte, per una rahó molt senzilla: per havers'hi oposat l' arquitecto y l' escultor, que no donarán el permís fins que

se 'ls pagui 'l séu treball. A lo menos aixís se m' ha contat.

Comprench que l' imatge del famós arcalde s' haja quedat de pedra marbre, puig en el séu temps aixó no succehia. Quan no hi havia diners se feya un empréstit, y 's tirava endavant sense contemplacions.

Pero jo ja ho veig: precisament per haverse abusat tant de aquest sistema, el monument queda empanat. Dels pecats dels arcaldes, las sévas estátuas ne van geperudas.

No acaba de tenir rahó 'l *Brusi*, sortint á la defensa de las *hermanas* que 's cuidan de la gasofia dels presos.

Cert que no son ellas las que adquireixen els queviures; pero ellas els guisan, y avants de gastar carbó en cóure'ls, haurian de veure si son menjables, ó bé una solemne porqueria, que hasta 'ls més famolenchs rebutjan.

No perque sigan *monjas* han de fer els ulls grossos quan reben una partida de *monjetas* ab cuchos.

La pena de asquejar á un pres, fentlo patir del estómach, no tinch noticias qu' estiga compresa en cap dels articles del Códich penal.

Hem entrat en la Tardor, suant, respirant vapor aquós, com en plé estiu.

Ara, cal prepararse per l' arribada del fret, que será repentina, y sense ni menos dir:—Aquí soch jo: ¡abriguéuvos!

Y es que perque tot estiga espatllat en aquesta ditxosa terra, hasta 'l torn de las estacions funciona malament, havent desaparecut las intermedias, tardor y primavera.

L' estiu y l' hivern fan com en Sagasta y en Silvela: ho volen tot per ells.

Está vist que no puch fer un viatge per la línea de Martorell, que no 'm succeheixin cosas extranyas.

L'ABOCADOR

—¡Arri, arri! ¡Quín tatano!

LA RUINA DELS ESMOLETS

La Fransa se 'n ressentirà.

Perque ja sabem que tots els esmolets son francesos, y fins, per molta gent amiga de fer silogismes d' aquells que no tenen volia de full, tots els francesos son esmolets.

Desd' avuy, donchs, els *enfants de la Patrie* que anavan per aquests mons de Deu afilant navajas y ganivets per guanyarse las caixaladas, no tindrán més remey que vendre's l' establiment que duhen á l' esquena, posarse á cantar, barret en má, alló de *¡cuando mussié vent de France, — la Liberté pronto será!...* y en tomar lo que caygui.

Perque, *vamos*, que el que necessiti esmolar qualsevulga objecte tallant y sápigam que no ha de fer més que introduhir la fulla en aygua d' oli de vidriol, igualantla seguidament en una pedra, pera que li quedi perfectament afilada, no esperarà may que passi per casa séva cap gabatxo d' aquells que cridan «¡moleeeet!» y fan

ningú més que al pobre contribuyent que ha de pagarlos): las abellas en cambi hi acumulan la dolsor de la vida.

Las abellas demostran tenir més enteniment que 'ls homes.

UN AMATEUR

—Está bé aquesta figura... Lo que hi ha que no sé de cert si es un rey moro ó una monja de l' Ensenyansa.

venir aquellas esgarrifansas cada cop qu' aplican á la roda aquella llauna infernal.

Seguint observadament la recepta del oli de vidriol no es gens difícil transformar un cortaplumas en una espasa de Damocles.

(Un lector: Díu que sí, que talla tant...)

Y aixó no hi ha dupte que, per la vehina república vindrá á ser una *debácle*, un *tableau* y un *tabohú* tot d' una pesa.

UN REMEY BÓ Y QUE NO ENGANYA PER CURÁ AVIAT LA «MIGRANYA»

Y no perque sigui anunciat aixís en un *pareado* dels rodons vagin á creure's ara que 's tracti d' una bola.

El varem recomanar á un atacat recalitrant que ja havia perdut la fe en tota la ciencia d' Hipócrates y de Galeno, que 's donava als dimonis per l' espantós *sub-zub* que 's sentia dins del cap y va venir de Tucumán al cap de pochos dias no més que per donarnos las gracias y per comprar un *Barcelona á la vista*.

La excelent fórmula pera curar la migranya es molt senzilla y es aquesta:

Embolican dos pessichs de cánfora en pols ab dos retallets de tela de cotó, que sigui fina, fina com per exemple la musselina y se 'n colocan un en cada forat de orella, introduhintlos tant com se pugui.

Y la calma renacerá al instante.

Llegeixo:

«En el Juzgado del Parque obra una denuncia hecha por un industrial cuya mujer se ha fugado con el *cabo de municipales* del distrito donde vivia.»

Un altre cas de un municipal conquistador.

Bó seria que 'l comandant Vilaseca 'ls posés tot sovint la má al cor, donant de baixa als que demostressin tenirlo massa ardent.

Perque ab aquests municipals tenorios, que s' estilan á Barcelona, no hi ha marit ni pare de familia que no tinga l' ànima en un fil.

Els dos germans Balasch, el tenor y 'l pintor, han sortit cap á Italia, y 'ns pregan que 'ls despedim dels séus amichs.

El tenor Juli va contractat ventatjosament al *Teatro Grande* de Brescia, y 'l pintor Mateu á prosseguir els séus estudis, en alguns punts de aquella nació, bressol del art.

• ¿Qué diria cada hu de vostés, estimats lectors, si la séva senyora 'ls dongués de un sol part tres criaturas?

De segur qu' exclamaria: — ¡Jesús, Maria, Joseph!

En aquesta mateixa interjecció va proferir el marit de una bilbaina, al trobarse en aquest cas.

Y com las criaturas nascudas de un plegat s' escaygueren ser dos nens y una nena, siguen batejadas ab els tres noms mateixos de la exclamació paterna.

Y ara 's diuen, y 's dirán mentres visquin: ¡Jesús, Maria, Joseph!

Días enrera, en plena Granvia, passa un automóvil, corrent á la desesperada.

Y un nen que va á passeig, donant la má al seu pare, exclama:

— Miri, papá: un cotxe que li ha fugit el ball y corre á veure si l' atrapa!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

BARCELONA

Á LA VISTA

Espléndido álbum de 192 fotografías de la capital y sus alrededores, encuadernado con elegantes tapas articuladas.

Precio: 8 pesetas

EL TEATRO

APUNTES
— DE UN —
TRASPUNTE
POR
FEDERICO URRECHA
Un tomo en 8.º, Ptas. 2

GUÍA DEL LABRADOR

por J. ESPONA NUIX

Un tomo en 8.º

Pesetas 5

NUEVA
EL TESORO DE ARLATÁN

LA FEDOR

— por ALFONSO DAUDET —

Un tomo, Ptas. 2

MEMORIAS DE UN MÉDICO

POR

ALEJANDRO DUMAS (Padre)

Cinco tomos de 320 páginas cada uno 4 reales el tomo en rústica y 6 reales en tela

Demá dissapte, día 29 de Setembre

LA CAMPANA DE GRACIA

PUBLICARÁ NÚMERO EXTRAORDINARI

8 planas de ilustració y text. — Preu: 10 céntims.

 PRÓXIMAMENTE

LOS DOS PILLETES

Novela escrita en francés con el título de

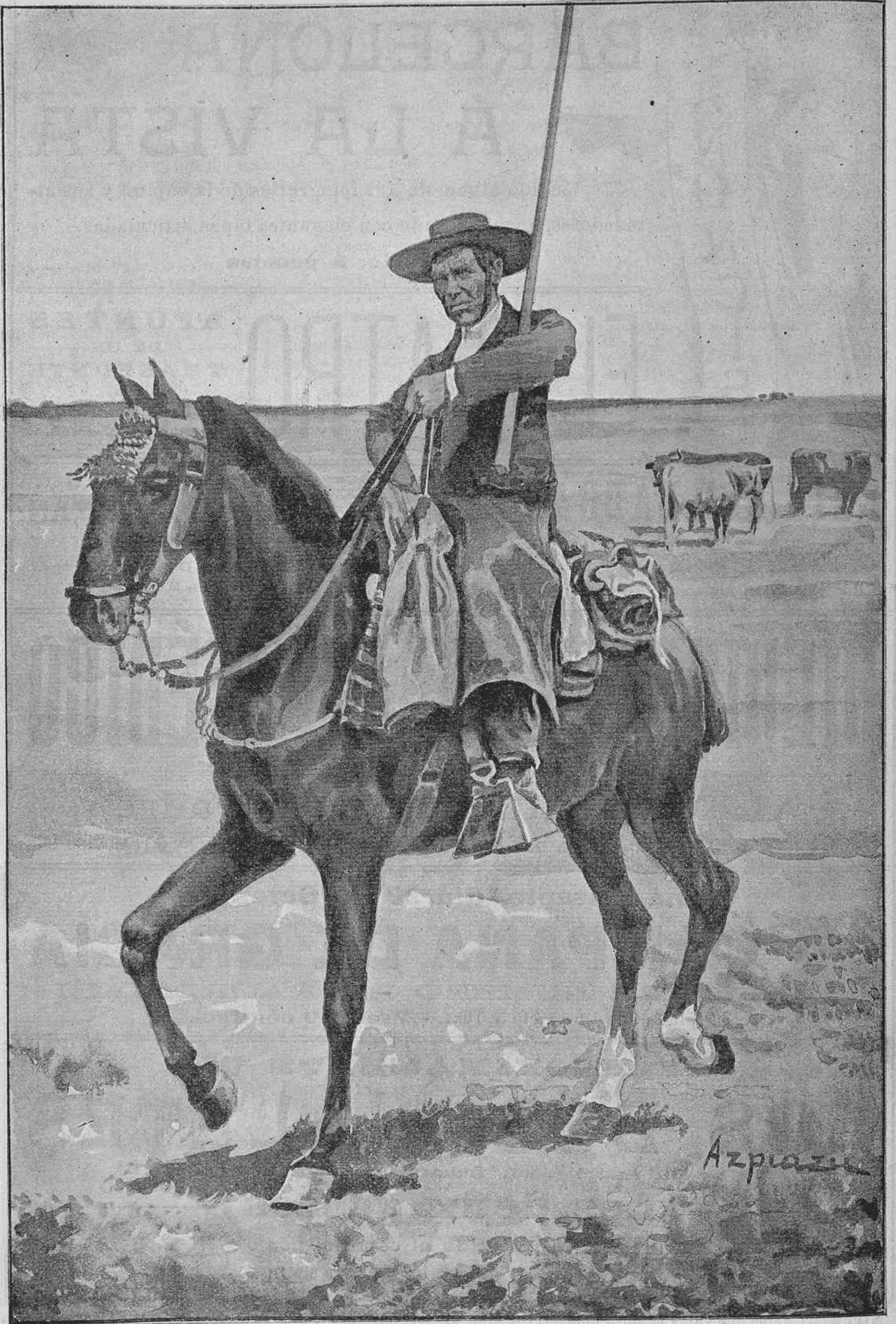
(Les deux gosses)

por PIERRE DECOURCELLE, vertida al español por JUAN B. ENSEÑAT

 PRONTO APARECERÁ

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral per certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

UN COLLABORADOR DE LA REGENERACIÓ D' ESPANYA (per S. AZPIAZU)

Tornant de la «tienta»